

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

TRETJI ODDELEK

ZADEVA KLINAR proti SLOVENIJI

(pritožba št. 34544/02)

SODBA

STRASBOURG

8. april 2008

DOKONČNA

08/07/2008

Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Klinar proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (tretji oddelek) kot senat v sestavi:

Josep Casadevall, *predsednik*,

Elisabet Fura-Sandström,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele, *sodniki*,

Rajko Pirnat, *ad hoc sodnik*,

in Santiago Quesada, *sodni tajnik oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 18. marca 2008,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 34544/02) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) 6. decembra 2000 vložila slovenska državljanka Andreja Klinar (v nadaljnjem besedilu: pritožnica).

2. Slovensko vlado (v nadaljevanju: vlada) je zastopal L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnica je na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije trdila, da so postopki pred domačimi sodišči, v katerih je bila stranka v postopku, trajali predolgo. Smiselno se je pritožila tudi, da ni bilo učinkovitega notranjepravnega sredstva v zvezi s predolgim trajanjem postopkov (13. člen konvencije).

4. 28. septembra 2006 se je Sodišče odločilo, da bo vlado obvestilo o pritožbah glede trajanja postopkov in pomanjkanja pravnih sredstev v zvezi z njimi. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena konvencije je sklenilo, da bo hkrati odločalo o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe.

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnica je bila rojena leta 1943 in živi na Jesenicah.

6. 20. avgusta 1994 je umrla pritožničina mati A.K.

7. 7. oktobra 1994 je Okrajno sodišče na Jesenicah prejelo smrtonovico..

8. 22. marca 1995 je bila pritožnica obveščena o nameri sodišča, da v zapuščinskem postopku razpiše narok za glavno obravnavo in je prejela vabilo za udeležbo.

9. Sodišče je 5. aprila in 25. oktobra 1995 opravilo naroka za glavno obravnavo.

10. Medtem je pritožnica 5. julija 1995 vložila pisno vlogo.

11. 16. junija 1997 je sodišče izdalo delni sklep o dedovanju lastninskega certifikata A. K.

12. 27. junija in 5. septembra 2000 je sodišče opravilo naroka za glavno obravnavo. Sodišče je oba naroka preložilo z namenom, da bi dedinje v tem času poizkusile doseči dedni dogovor. Očitno pa je bilo nadaljnje dogovarjanje neuspešno.

13. 8. novembra 2000 je pritožnica vložila pisno vlogo.

14. Sodišče je na novem naroku za glavno obravnavo, ki ga je opravilo 14. novembra 2000, sklenilo, da prekine postopek in je stranke napotilo na ločeni pravdni postopek za ugotovitev obsega zapuščine A.K., glede katerega se dedinje niso strinjale.

15. Ena od dedinj je 5. februarja 2001 vložila tožbo na Okrožno sodišče v Kranju v skladu z naporilom Okrajnega sodišča na Jesenicah (14. odstavek zgoraj). Pravdni postopek se je zaključil 27. oktobra 2003 s sklenitvijo dednega dogovora med dedinjami in sodišče je nato nadaljevalo zapuščinski postopek.

16. Medtem je 19. decembra 2000 Okrajno sodišče na Jesenicah zavrnilo pritožničin predlog za izdajo začasne odredbe. Poleg tega je Upravna enota Jesenice 15. marca 2001 izdala odločbo, s katero je ugotovila, da kmetija, ki je bila del zapuščine A.K., ni pod posebno zaščito, ki bi preprečila njeno delitev. Okrajno sodišče na Jesenicah je to odločbo prejelo 18. maja 2001.

17. Okrajno sodišče na Jesenicah je 28. novembra 2003 izdalo sklep o dedovanju, s katerim je preostali del zapuščine A.K. (glej 11. odstavek zgoraj) razdelilo med njene štiri hčere. Sklep je bil pritožnici vročen neimenovanega dne decembra 2003.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

1. Zakon o dedovanju

18. 164. člen Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15-645/1976, s spremembami – Zakon o dedovanju) določa, da se zapuščinski postopek uvede po uradni dolžnosti, brž ko sodišče izve, da je kdo umrl, ali da je razglašen za mrtvega. V zapuščinskem postopku ugotovi sodišče, kdo so pokojnikovi dediči, katero premoženje sestavlja njegovo zapuščino in katere pravice iz zapuščine gredo dedičem, volilobjemnikom in drugim osebam 162. člen).

19. V skladu s 199. členom sodišče, ko prejme smrtovnico (dokument v zvezi z osebnimi podatki pokojnika in njegovo zapuščino ter podatki, pomembnimi za dedovanje, ki ga običajno pripravi matičar), preizkusi, ali je pristojno za zapuščinsko obravnavo; če ugotovi, da ni pristojno, pošlje zadevo pristojnemu sodišču. V skladu z 203. in 205. členom mora sodišče opraviti zapuščinsko obravnavo, če je pokojnik imel v lasti nepremičnine. Sodišče je dolžno povabiti prizadete osebe na narok za zapuščinsko obravnavo (205. člen).

2. Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja

20. Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (Uradni list RS, št. 49/2006) se je začel uporabljati 1. januarja 2007. V skladu s 1. in 2. členom tega zakona se pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja zagotavlja strankam v sodnem postopku, udeležencem po zakonu, ki ureja nepravdni postopek, in oškodovancem v kazenskem postopku.

21. 25. člen vsebuje naslednje prehodne določbe v zvezi s pritožbami, ki jih že obravnava Sodišče:

25. člen – Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona

"(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja. Stranka je dolžna Državnemu pravobranilstvu posredovati predlog za poravnavo v dveh mesecih po prejemu predloga Državnega pravobranilstva. Državno pravobranilstvo je dolžno odločiti o predlogu čim prej, najpozneje pa v štirih mesecih. ...

(2) Če predlogu za poravnavo iz prvega odstavka tega člena ni ugodeno ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v štirih mesecih od vložitve predloga stranke, lahko stranka vložijo tožbo na pristojno sodišče po tem zakonu. Stranka lahko vložijo tožbo v šestih mesecih po prejemu odgovora Državnega pravobranilstva, da njenemu predlogu iz prejšnjega odstavka ni ugodeno, oziroma po poteku roka, ki je v prejšnjem odstavku določen za odločitev Državnega pravobranilstva za sklenitev poravnave. Za postopek pred sodiščem se ne glede na vrsto ali višino zahtevka uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku o sporu majhne vrednosti."

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

22. Pritožnica se je pritožila zaradi predolgega trajanja postopkov. Sklicevala se je na prvi odstavek 6. člena konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih... v razumnem roku odloča... sodišče."

23. Smiselno se je pritožnica tudi pritožila, da so bila razpoložljiva pravna sredstva pri predolgotrajnih postopkih v Sloveniji neučinkovita.

13. člen konvencije se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

24. Vlada je ugovarjala, da notranjepravna sredstva niso bila izčrpana, zlasti po začetku uporabe Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja ("zakon iz leta 2006") od 1. januarja 2007 naprej.

25. Pritožnica je to trditev izpodbijala in zatrjevala, da razpoložljiva pravna sredstva niso bila učinkovita.

26. Sodišče ugotavlja, da se 25. člen zakona iz leta 2006 izrecno nanaša na postopke pred mednarodnimi sodišči in zagotavlja določena pravna sredstva v primerih domačih postopkov, ki so se zaključili pred 1. januarjem 2007. Vendar pa je Sodišče v sodbi *Grzinčič* ugotovilo, da pogoji, določeni v tem členu, niso bili izpolnjeni v zvezi s pritožbami glede končanih postopkov, o katerih je bila slovenska vlada obveščena pred 1. januarjem 2007, kot je tudi ta postopek (glej *Grzinčič proti Republiki Sloveniji*, št. 26867/02, 67. odstavek, 3. maj 2007).

27. Sodišče tako ugotavlja, da je ta pritožba podobna tisti, ki je obravnavana v ustreznem delu sodbe *Grzinčič* (navedeno zgoraj, 68. odstavek), v kateri je Sodišče zavrnilo ugovor vlade o neizčrpanju notranjepravnih sredstev, ker je ugotovilo, da so bila pravna sredstva, ki so bila na voljo pritožniku, neučinkovita.

28. Sodišče ugotavlja, da vlada ni predložila nobenih prepričljivih utemeljitev, zaradi katerih bi morale Sodišče to zadevo obravnavati drugače, kot izhaja iz ustaljene sodne prakse.

29. Sodišče prav tako ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena konvencije. Ni nesprejemljiva niti iz katerih koli drugih razlogov. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Prvi odstavek 6. člena

a) Navedbe strank

30. Vlada je trdila, da mora sodišče v skladu z domačo zakonodajo uvesti zapuščinski postopek po uradni dolžnosti, brž ko prejme informacijo o smrti osebe. Na podlagi te informacije se zadeva vnese v sodno evidenco. Po mnenju vlade to predstavlja začetek zapuščinskega postopka. Vlada je tudi navedla, da lahko pristojno sodišče pred zapuščinsko obravnavo opravi potrebna pripravljalna dejanja, kot je cenitev zapuščine pokojnika.

31. Vlada je trdila, da sodišče to fazo zapuščinskega postopka, tj. preden povabi morebitne dediče na zapuščinsko obravnavo, vodi neodvisno od strank postopka. Zaradi tega ta faza ne vpliva na njihov položaj in se pri izračunu upoštevnega obdobja ne bi smela upoštevati. Po mnenju vlade bi morale upoštevno obdobje v obravnavani zadevi pričeti teči najprej z dnem, ko je sodišče na pritožničin naslov poslalo vabilo na narok, to je z dnem 22. marca 1995.

32. Vlada je menila, da se je postopek končal s sklepom o dedovanju.

33. Glede "razumnosti" trajanja postopka je vlada navedla, da je bila zadeva zelo zapletena, med drugim zaradi dejstva, ker je zapuščina A.K. vključevala posebej zaščiteno kmetijo. Poleg tega je treba trajanje postopka večinoma pripisati pritožnici in ostalim dedinjam, ki niso mogle doseči dogovora o dedovanju v zgodnejši fazi postopka. Zaradi njihovih poizkusov, da bi dosegle dogovor, sta bili preloženi dve glavni obravnavi, postopek pa je bil nato prekinjen, ker se dedinje še vedno niso strinjale glede obsega zapuščine A.K.

34. Pritožnica je oporekala argumentom vlade. Trdila je, da kmetija ni bila posebej zaščitena, in zatrjevala, da je njena zadeva očiten primer kršitve pravice do sojenja v razumnem roku.

(b) Presoja Sodišča

35. Sodišče opozarja, da prvi odstavek 6. člena konvencije zahteva, da se vse faze sodnih postopkov za "odločanje o... civilnih pravic in obveznostih", ne da bi pri tem bile izvzete faze, ki sledijo meritornim sodbam, rešijo v razumnem času (glej *Robins proti Združenem kraljestvu*, sodba z dne 23. septembra 1997, Poročila o sodbah in sklepih 1997-V, 28. odstavek).

36 V zvezi z začetkom obdobja, ki ga je treba upoštevati pri določanju trajanja sodnega postopka, Sodišče ugotavlja, da mora na podlagi 164. člena Zakona o dedovanju (glej 18. odstavek zgoraj) pristojno sodišče vedno začeti zapuščinski postopek po uradni dolžnosti, brž ko je obveščeno o smrti osebe. Kot je potrdila vlada, ta trenutek predstavlja začetek zapuščinskega postopka (glej 31. odstavek zgoraj).

37. Vendar pa je vlada trdila, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati pri izračunu trajanja postopka, začelo šele z dnem, ko je bila pritožnica prvič povabljena na zapuščinsko obravnavo.

38. Sodišče ne vidi razloga, zakaj bi upoštevno obdobje v obravnavani zadevi začelo teči šele na tej točki. Tako kot pri drugih vrstah sodnih postopkov, ki se nanašajo na odločanje o civilnih pravicah in obveznostih, dejstvo, da določene faze nadzoruje izključno domače sodišče, še ne pomeni, da so izključene iz varstva, ki ga zagotavlja 6. člen. Če bi v obravnavani zadevi menili drugače, bi to pomenilo, da sodišča, ki se ukvarjajo z zapuščinskimi postopki, lahko odložijo prvo zapuščinsko obravnavo in posledično odločanje o pravicah strank iz dedovanja, ne da bi pri tem zanje veljala zahteva po "razumnem času".

39. Glede na zgoraj navedeno in ker ni sporno, da je bila pritožnica seznanjena s smrtjo A.K. in s tem, da se vprašanje dediščine rešuje pred domačim sodiščem, Sodišče meni, da je upoštevno obdobje začelo teči najkasneje 7. oktobra 1994, ko je Okrajno sodišče na Jesenicah prejelo smrtonico (glej 7. odstavek zgoraj).

40. Ob upoštevanju, da je bil sklep o dedovanju vročen pritožnici decembra 2003, Sodišče ugotavlja, da je upoštevno obdobje trajalo približno devet let in dva meseca.

41. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumno trajanje postopka presoјati glede na okoliščine zadeve in s sklicevanjem na ta merila: zapletenost zadeve, ravnanje pritožnice in ustreznih organov ter kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnico (glej med številnimi drugimi zadevami *Frydlander proti Franciji* [VS], št. 30979/96, 43. odstavek, ESČP 2000-VII).

42. Sodišče v obravnavani zadevi ugotavlja, da bi spor v zvezi z zapuščino A.K. lahko do neke mere zapletel postopek. Ugotavlja tudi, da sta bila dva naroka za glavno obravnavo preložena zaradi poizkusov dedinj, da bi dosegle dogovor (glej 12. odstavek zgoraj) in da je bil zapuščinski postopek prekinjen z ločenim pravnim postopkom (14. odstavek zgoraj).

43. Vendar mora Sodišče opozoriti, da je prišlo do spornih vprašanj, povezanih z dedovanjem, in da je bilo treba o njih odločiti v postopkih, ki so se vodili pod nadzorom sodišč, še naprej odgovornih za hitro vodenje zadeve. Poleg tega je uvedba ločenega pravnega postopka prav gotovo običajen potek reševanja sporov, ki izhajajo iz zapuščinskih postopkov, in je v obravnavanem postopku sodnik napotil stranke, naj izkoristijo to možnost.

44. Glede trditve vlade o domnevni posebni zaščiti kmetije, ki je bila del zapuščine A.K. (glej 33. in 34. odstavek zgoraj), Sodišče ugotavlja, da spis zadeve ne razkriva nobenih posebnih zapletov v postopkih, ki bi se nanašali na to vprašanje.

45. Končno Sodišče ugotavlja, da vlada ni predložila nobenih pojasnil glede očitnih obdobj nedejavnosti, ki so se pojavila med potekom postopkov, zlasti med 16. junijem 1997 in 27. junijem 2000 (glej 11. in 12. odstavek

zgoraj) in med 5. februarjem 2001 in 27. oktobrom 2003 (glej 15. odstavek zgoraj).

46. Ob upoštevanju zgoraj navedenega in ob upoštevanju lastne predmetne sodne prakse Sodišče meni, da trajanja devetih let in dveh mesecev za dva sklopa povezanih postopkov, ki so se vodili le na eni stopnji sodne pristojnosti, ni mogoče šteti za razumnega in da je torej prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena konvencije.

2. 13. člen

47. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zagotavlja učinkovito pravno sredstvo pred domačimi organi za domnevno kršitev zahteve po prvem odstavku 6. člena, po katerem mora biti zadeva obravnavana v razumnem roku (glej *Kudła proti Poljski* [VS], št. 30210/96, 156. odstavek, ESČP 2000-XI). Ugotavlja tudi, da so bili ugovori in utemeljitve vlade zavrnjeni že v predhodnih primerih (glej *Grzinčič*, navedeno zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi sprejelo drugačen sklep.

48. Sodišče torej meni, da je bil pri obravnavani zadevi kršen 13. člen, saj v domači zakonodaji ni bilo pravnega sredstva, s katerim bi lahko pritožnica dosegla odločitev sodišča, ki bi potrdila njeno pravico do obravnave zadeve v razumnem roku, kot je določeno v prvem odstavku 6. člena.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

49. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

50. Pritožnica je zahtevala 41.576 evrov (EUR) za premoženjsko in nepremoženjsko škodo.

51. Vlada je zahtevku oporekala. Zatrjevala je, da med domnevno denarno škodo in domnevno kršitvijo pravice do sojenja v razumnem roku ni podana vzročna zveza. Glede nepremoženjske škode je vlada zaprosila Sodišče, naj odloči o pritožničinem zahtevku na podlagi svoje ustaljene sodne prakse.

52. Glede zahtevka za premoženjsko škodo Sodišče ne vidi vzročne zveze med ugotovljeno kršitvijo in zatrjevano premoženjsko škodo. Ta zahtevek zato zavrača. Vendar pa Sodišče meni, da je pritožnica imela nepremoženjsko škodo. Po načelu pravičnosti ji na tej podlagi prisoja 6.000 EUR.

B. Stroški in izdatki

53. Pritožnica je zahtevala tudi približno 739 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali v domačih postopkih, in 14 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali v postopku pred Sodiščem.

54. Vlada je izpodbijala zahtevek za stroške in izdatke, ki so nastali v domačih postopkih, pri čemer je navedla, da ni bil povezan s pritožnično pritožbo glede trajanja postopka.

55. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov samo, če dokaže, da so ti dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. V obravnavani zadevi Sodišče ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in navedenih meril zavrača zahtevek za stroške in izdatke, nastale v domačih postopkih, in prisoja pritožnici, ki je ni zastopal odvetnik, celotno vsoto, ki jo je zahtevala v zvezi s postopkom pred Sodiščem, in sicer 14 EUR.

C. Zamudne obresti

56. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaš*a, da je pritožba sprejemljiva;
2. *razsoja*, da je bil kršen prvi odstavek 6. člena konvencije;
3. *razsoja*, da je bil kršen 13. člen konvencije;
4. *razsoja*,
 - a) da mora tožena država plačati pritožnici v treh mesecih od datuma, ko postane sodba dokončna, v skladu z drugim odstavkom 44. člena konvencije, 6.000 EUR (šest tisoč evrov) za nepremoženjsko škodo in 14 EUR (štirinajst evrov) za stroške in izdatke, ter morebitni davek, ki bi ga bilo treba plačati;
 - b) da se za navedene zneske od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamudno obdobje, z dodanimi tremi odstotnimi točkami,
5. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnice za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 8. aprila 2008 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Santiago Quesada
sodni tajnik

Josep Casadevall
predsednik